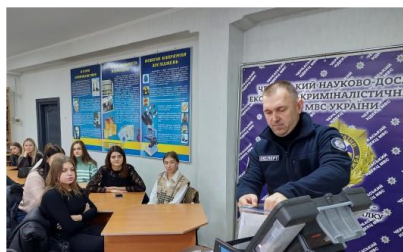

Черкаський інститут пожежної безпеки
імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України
Академія Державної пенітенціарної служби (м. Чернігів)
Придніпровський районний суд (м. Черкаси)
Черкаський державний технологічний університет
Черкаський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр
МВС України

Правовий дискурс

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної
конференції здобувачів та викладачів закладів вищої
освіти*

12 жовтня 2023 року

м. Черкаси
Видавець Вовчок О. Ю.
2023

УДК 34

П 68

Рекомендовано до друку вченою радою факультету цивільного захисту Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України
(протокол №1 від 18 вересня 2023 р.)

Дозволяється публікація матеріалів збірника у відкритому доступі експертною комісією інституту з питань таємниці
(протокол №9 від 19 вересня 2023 р.)

Редакційна колегія

ГВОЗДЬ Віктор – начальник Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, кандидат технічних наук, професор, заслужений працівник цивільного захисту України;

МИРОШНИК Олег – заступник начальника Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України з навчальної та наукової роботи, кандидат технічних наук, професор, заслужений працівник освіти України;

АКСЬОНОВ Василь – директор Черкаського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України;

АНИЩЕНКО Вікторія – доктор педагогічних наук, професор; професор кафедри педагогіки та гуманітарних дисциплін Академії Державної пенітенціарної служби;

БІЛЕКА Аліна – доцент кафедри управління у сфері цивільного захисту Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, кандидат юридичних наук, доцент;

ЗАСУНЬКО Сергій – начальник факультету цивільного захисту Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, кандидат юридичних наук, доцент;

КРИШТАЛЬ Тетяна – завідувач кафедри управління у сфері цивільного захисту Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, доктор економічних наук, професор;

ТЕПТЮК Людмила – доцент кафедри історії та права Черкаського державного технологічного університету, кандидат історичних наук, доцент;

ТЕПТЮК Максим – Уповноважений ВРУ з прав людини у Черкаській області, член Національної асоціації адвокатів України;

ЧУБАНЬ Вікторія – доцент кафедри управління у сфері цивільного захисту Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, кандидат економічних наук, доцент.

П 68 Правовий дискурс: Матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. здобувачів та викладачів закладів вищої освіти. Черкаси, 12 жовт. 2023 р. Черкаси : Видавець Вовчок О. Ю., 2023. 292 с.

ISBN 978-617-7508-35-8

Матеріали збірника присвячені актуальним проблемам, що стосуються сучасного стану юридичної науки в Україні. У публікаціях досліджуються: теорія та історія держави і права; конституційне право; муніципальне право; цивільне право і цивільний процес; сімейне право; господарське право, господарсько-процесуальне право; трудове право; право соціального забезпечення; земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право; кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право; кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність; судоустрій; прокуратура та адвокатура; міжнародне право; організаційно-правові основи антитерористичної безпеки держави.

УДК 34

ISBN 978-617-7508-35-8

© Авторські тексти, 2023

СЕКЦІЯ 3. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО

ЖИТЛОВІ ПРАВОВІДНОСИНИ: ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ

*Ольга АВРАМОВА, кандидат юридичних наук, доцент
Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України*

Житлові правовідносини є основоположним поняттям житлового права. Їм притаманні специфічні особливості, що дають можливість виокремити їх від інших приватних відносин [1, с. 126]. Як влучно вказує М.К. Галянтич суспільним відносинам в житловій сфері притаманна специфічність, риси однорідності, які дозволяють згрупувати їх у специфічно відокремлений вид суспільних відносин які становлять предмет правового регулювання [2, с. 25]. На особливість житлових правовідносин найпершим звернув увагу фундатор українського житлового права. В.П. Маслов. Він визначив, що житлові правовідносини – це суспільні відносини, встановлювані в процесі задоволення громадянином своїх житлових потреб (житлове право в об'єктивному розумінні), які здійснюються за допомогою правомочностей громадянина на задоволення житлової потреби та його право на конкретне жите приміщення, яким він користується (суб'єктивне право на жите приміщення) [3, с. 6]. Виходячи з цього житлові правовідносини є самостійними, однорідними, специфічними приватними відносинами. Їх основоположна мета – задоволення житлової потреби. Тому, виникають житлові правовідносини з моменту: 1) отримання житла для проживання (майнове право); 2) взяття на квартирний соціальний облік для отримання житла (майновий інтерес) [4, с. 126]. При цьому відносини щодо розпорядження житлом не можуть співвідноситися з житловими правовідносинами, через те, що розпорядження власністю є цивільним правовідношенням, за винятком відносин перерозподілу житлового фонду, розпорядження спільним майном багатоквартирного будинку. Для житлових правовідносин більш характерні дві правомочності: володіння (фактичне володіння житлом виникає при набутті права на житло і вселенні у нього) та користування житлом, що полягає у проживанні в житлі.

Узагальнюючи можна означити, що житлові правовідносини – це суспільні відносини, врегульовані нормами житлового законодавства щодо задоволення житлової потреби. До житлових правовідносин варто відносити правовідносини щодо: 1) набуття права на житло; 2) здійснення проживання у житлі; 3) споживання житлово-комунальних послуг; 4) управління житловим фондом, включаючи управління багатоквартирним будинком; 5) забезпечення недоторканності житла; 6) інформаційні щодо житла та житлових прав; 7) матеріально-технічного забезпечення житлової сфери (відносини з будівництва, реконструкції та ремонту житла, надання житлово-комунальних послуг); 8) захисту житлових прав. Виникнення та припинення житлових правовідносин щодо задоволення житлової потреби, відрізняється від виникнення та припинення цивільних правовідносин наявністю обов'язкового юридичного складу правопороджуючих або правоприпиняючих юридичних

фактів, які обумовлені імперативною необхідністю вселення (процедура отримання фактичного володіння житлом для проживання) та виселення з житла (фактичне припинення проживання в житлі шляхом звільнення приміщення від проживання та/або видалення мешканців із приміщення).

Класифікація житлових правовідносин є одним із дискусійних питань та перспективним для наукових розвідок. Проблемність класифікації житлових правовідносин полягає у виокремленні критерію їх поділу. Найбільш загальні критерії поділу встановлені у теоретичних дослідженнях правовідносин та цивільних правовідносин, які можливо використовувати за аналогією. Так, за функціональним призначенням виокремлюють дві великі групи правовідносин: регулятивні та охоронні; розрізняють матеріально-правові та процесуально-правові правовідносини; за часом дії розрізняють довгострокові та короткострокові правовідносини [5, с. 337, 338]. На рівні цивілістичних досліджень до визначення критерію класифікації цивільних правовідносин звертався Є. О. Харитнов. Вчений виокремлював поділ: 1) залежно від економічного змісту: немайнові та майнові цивільні правовідносини; 2) за юридичним змістом: абсолютні та відносні; 3) за характером здійснення цивільні правовідносини поділяються на речові і зобов'язальні; 4) з урахуванням структури правовідносини поділяються на складні та прості; 5) залежно від методу правового регулювання виокремлюють диспозитивні та імперативні цивільні правовідносини [6, с. 142, 143].

Узагальнюючи наведене можна запропонувати наступну класифікацію житлових правовідносин, залежно від:

1) функціонального призначення: регулятивні та охоронні житлові правовідносини. Регулятивні житлові правовідносини врегульовують виникаючі суспільні відносини, що виникає навколо задоволення житлової потреби. Охоронні відносини можуть виникати з приводу із забезпечення житлової потреби та захитує житлових прав;

2) мети, на яку спрямовані житлові правовідносини, можливо виокремлювати: а) основні правовідносини, що спрямовані на задоволення житлової потреби (набуття права на житло); б) похідні (виникають навколо матеріально-технічного забезпечення житлово-правового ланцюга із задоволення житлової потреби, управління житловим фондом, інформаційні правовідносини щодо житла ін.);

3) економічного змісту: немайнові житлові відносини (забезпечення недоторканності житла, інформаційні відносини); майнові житлові відносини (набуття права на житло, відносини з матеріально-технічного забезпечення житлової сфери);

4) сфери застосування житлові правовідносини можна поділяти на: матеріально-правові; організаційні житлові відносини (управління житловим фондом, враховуючи управління багатоквартирним будинком); процедурні житлові відносини (вселення та виселення з житла, декларування і реєстрація місця проживання, ведення державних реєстрів у житловій сфері, захист житлових прав, медіація в житловій сфері);

5) методу правового регулювання виокремлюють диспозитивні та імперативні житлові правовідносини.

На підставі проведеного дослідження можна запропонувати наступні висновки. Житлові правовідносини є самостійним видом правовідносин. Запропонована наступна класифікація житлових правовідносин залежно від: наступну класифікацію житлових правовідносин, залежно від: 1) функціонального призначення; 2) мети, на яку спрямовані житлові правовідносини;

3) економічного змісту; 4) сфери застосування; 5) методу правового регулювання. В цілому, можна стверджувати, що класифікація житлових правовідносин потребує окремого наукового дослідження, зокрема щодо визначення критерію їх класифікації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Заєць К.В. Правова природа відносин у житловій сфері. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2015. Вип. 35(1.1). С. 126–130.

2. Галянтич М.К. Проблеми існування житлового права в Україні. Проблеми цивільного права та процесу: тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. світлій пам'яті О. А. Пушкіна (м. Харків, 24 трав. 2019 р.). Харків: ХНУВС, 2019. С. 22-26.

3. Маслов В.П. Радянське житлове право. Київ: Вища школа, 1973. 175 с.

4. Аврамова О. Построение элементов в структуре жилищных правоотношений. Проблеми цивільного права та процесу : тези доп. Учасників наук.-практ. конф.; присвяч. світлій пам'яті О. А. Пушкіна; Харків; 25 трав. 2018 р. / МВС України; Харків. нац. ун-т внутр. справ; Харків обласний осередок Всеукр. громад. орг. «Асоціація цивілістів України». Харків: ХНУВС; 2018. С. 125–128.

5. Загальна теорія держави і права / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків: Право, 2009. 584 с.

6. Харитонов Є. О. Класифікація цивільних правовідносин : спроба новацій у підходах. Наукові праці Одеської національної юридичної академії / голов. ред. С. В. Ківалов ; МОН України, ОНЮА. Одеса : Юрид. л-ра, 2008. Т. VII. С. 136-143.

ПРОЦЕСУАЛЬНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС НОТАРІУСА У СПРАВАХ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ ВЧИНЕНОГО НИМ ВИКОНАВЧОГО НАПISУ: ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ

Уляна ВОРОБЕЛЬ

Львівський державний університет внутрішніх справ

Однією із форм захисту цивільних прав та інтересів осіб є вчинення нотаріусом виконавчого напису [1, с. 218–221; 2, с. 14]. Згідно ч. 1 ст. 87 Закону України «Про нотаріат» виконавчим написом є розпорядження нотаріуса щодо стягнення грошових сум або витребування від боржника майна, здійснене на документах, що встановлюють заборгованість [3]. І хоча нині, у період дії воєнного стану, відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності приватних виконавців та примусового виконання судових рішень, рішень інших органів (посадових осіб) у період дії воєнного стану» на примусове виконання виконавчих написів нотаріусів було накладено мораторій [4], однак право на оскарження виконавчих написів, вчинених нотаріусами до набрання цим нормативно-правовим актом чинності, а це 25.08.2022 року, залишилось недоторканим.

Слід зазначити, що порядок правового регулювання діяльності нотаріату в Україні встановлено Законом України «Про нотаріат». Згідно з чч. 1-2 ст. 1 Законом України «Про нотаріат» нотаріат в Україні – це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені Законом України «Про